

SİGORTACILIKTA TAHKİM*

INSURANCE ARBITRATION

Av./Atty. Ahmet KARAYAZGAN

Türkiye Sigorta Birliği, Hukuk ve Hukuksal Araştırma
Komitesi Raportör Üyesi

*Member of the Law and Legal Reseach Committee of Turkey
Union of Insurance*

Öz

Sigorta Tahkim Komisyonu, Türk hukukuna ilk defa 5684 sayılı Kanununun 30. maddesi ile oluşturulmuş; Komisyon'un çalışma usul ve esasları ise, yine aynı maddede belirlenmiştir. Sigorta Tahkim Komisyonu tahkim yargılamasını, 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesinin yanı sıra bu maddeye istnaden çıkarılan yönetmelik ve yönetmelikte hüküm olmayan hallerde, 6100 sayılı HMK'nın tahkime ilişkin 407-444. maddeleri uyarınca gerçekleştirmektedir. Sigortacılıkta tahkim sistemiyle, taraflara, mahkeme sürecine göre daha hızlı ve daha kolay sonuç almaları imkânını tanıyan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu öngörülmüştür. Bu sistem sayesinde sigorta ettiren veya sigortadan menfaat sağlayan kişiler ile sigorta tahkim sistemine üye sigorta şirketleri arasındaki sigorta sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklar, bu alanda uzmanlaşmış ve bağımsız hakemler tarafından basit, süratli ve adil bir biçimde çözümlenmektedir. Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvuruda bulunabilmesi için uyuşmazlığın tarafı olan sigorta şirketinin sigorta tahkim sistemine üye olması ve uyuşmazlık konusu rizikonun üyelik tarihinden

* Bu makale, 05.8.2015 tarihinde Editörler Kurulu'na ulaşmış olup, Sigortacılıkta Tahkim Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikler Editörler Kurulu tarafından metne işletildikten sonra 15.2.2016 tarihinde birinci ve ikinci hakem onayından geçmiştir.

arbitration system, policyholder or beneficiaries of the insurance contract can apply to the Insurance Arbitration Commission, On the other hand, if the above mentioned conditions are met, anyone can apply to the Insurance Arbitration Commission even if there is no written arbitration agreement between the policyholder or beneficiaries of insurance contracts, and the insurer concerned. No necessity as to having an arbitration agreement between the parties is the one of the curicial elements that seperates the Insurance Arbitration from other arbitration proceedings which are carried out within the scope of Code of Civil Procedure numbered 6100 and International Arbitration Act numbered 4686. In our study, the functioning of arbitration proceeding in insurance, the decisions under the Insurance Arbitration System, the remedies against these decisions and the execution of this decisions will be examined.

Keywords

Insurance Arbitration Commission, Turkish Insurance Law,, insurance arbitration.

***

İçindekiler

- I. Genel Olarak Sigortacılıkta Uyuşmazlık Çözüm Yolları
- II. Sigorta Tahkim Sisteminin Yasal Dayanağı ve Amacı
- III. Sigorta Tahkim Sisteminin Uygulama Alanı
- IV. Sigorta Tahkim Sisteminin Organizasyonu
  - A. Sigorta Tahkim Komisyonu
  - B. Komisyon Müdürü ve Müdür Yardımcıları
  - C. Raportör
  - D. Hakemler-İtiraz Hakem Heyeti
    1. Genel Olarak
    2. Tarafsızlık ve Başka Faaliyet Yasağı
    3. Hakemlerin Ücretleri
    4. Hakemlerin Levhadan Silinmesi
    5. Hakemlerin Reddi
    6. Hakemlerin Çekilmesi
    7. Hakemliğe Mani Fiili ve Hukuki Engeller

RG	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
TSB	: Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
UNCITRAL	: United Nations Commission on International Trade Law
vd.	: Ve devamı
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

I. Genel Olarak Sigortacılıkta Uyuşmazlık Çözüm Yolları

Sigortacılık alanında olası ihtilaflara ilişkin taraflar ve alternatif çözüm yolları¹ aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir:

–Sigortacı ile sigorta ettiren /sigortalı /hak sahipleri arasındaki ihtilaflar:

- (1) Adli yargı,
- (2) Sigorta Tahkim Komisyonu,
- (3) Tüketici yargısı yani Tüketici Hakem Heyeti (TKHK md. 66) ve tüketici mahkemeleri (TKHK md. 73),
- (4) Zarar tutarına dair uyuşmazlıklarda genel veya özel şartlar ile kabul edilen hakem,
- (5) Taraflar arasında tahkim sözleşmesi yapılması kaydıyla HMK'nın 407 vd. maddeleri uyarınca milli tahkim.

–Sigortacı ile Sigorta Aracıları arasındaki ihtilaflar:

- (1) Adli yargı
- (2) Uygulamada hiç rastlanmamakla birlikte, HMK'nın. 407 vd. maddeleri uyarınca milli tahkim.

–Reasürans Brokeri ile yaşanacak ihtilaflar:

- (1) Taraflar arasında tahkim sözleşmesi yapılması kaydıyla MTK uyarınca milletlerarası tahkim,

¹ Sigortacılık sektöründe uyuşmazlığın çözüm yolları konusunda detaylı bilgi için bkz. ÜNAN A. Samim, Turkish Special Arbitration Scheme for Claims against Insurers-page Dergipark Academic, s. 3045 vd. dergipark.ulakbim.gov.tr/jyasar/article/viewFile/5000066331/5000061837.

tahkim öncesinde denenebilirse de tahkime başladıktan sonra arabuluculuk sürecine gidilmesi mevzuat anlamında mümkün gözükmemektedir.

Arabuluculuk sisteminde, taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilecekler; anlaşma olmasa bile, aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan birinin arabulucuya başvuru teklif edebilecektir. Bu şekliyle, tarafların sigorta tahkimini tercih etmeden önce bu yola başvurmaları düşünülebilirse de, sigorta tahkim süreci başladıktan sonra arabuluculuk sistemine başvurmaları, pek makul ve anlamlı gözükmemektedir. Ayrıca, sigorta sözleşme ilişkisinde özellikle birçok halde ihtilafın söz konusu olduğu hasar süreçlerinde; tarafların ve sigorta eksperleri, hasar yönetim şirketleri ve hatta araçların da dahil olduğu bir çok ilgili uzmanın katıldığı oldukça detaylı bir inceleme, görüşme, mutabakat ve uzlaşma sürecinin yaşanıyor olması karşısında, bu süreç sonrasında tarafların yeniden bir arabulucu vasıtasıyla biraraya gelerek uyuşmazlıklarını çözmesi, imkansız olmamakla birlikte birçok durumda gerçekleşme olasılığı son derece düşük bir ihtimal olarak gözükmemektedir. Bu nedenle, arabuluculuk sisteminin, işbu çalışmamızın konusu sigorta tahkim sisteminin önüne geçen ve onun amaç ve fonksiyonunun yerini alacak nitelikte bir uyuşmazlık çözüm sistemi getirmekten çok, ufak da olsa bir katkı sağlayabilecek ilave bir sistem olarak kabul edilmesi daha uygun olacaktır.

Sigortaya ilişkin uyuşmazlıklarda yargı sistemleri arasında sigorta sektörü ve hatta sigorta ettiren/sigortalılar ve hak sahipleri gözüyle ayrıcalıklı en özel olanı, “sigorta tahkim sistemi”dir. Sigortacılık Kanunu’nda yer alan tahkimin, HMK’da yer alan genel tahkimin sigortacılık için özelleştirilmiş hali denilebilir⁴. Bu nedenle, işbu çalışmada, sigortacılığa özgü bu yeni alternatif yargılama sistemi olan sigorta tahkim sisteminin çalışma usul ve esasları çeşitli yönleri ile ele alınmaya çalışılmıştır.

hukuk davası ve tahkimde ileri sürülebilir deliller, sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmeyeceği düzenlenmiştir.

⁴ ÖZER KABUKÇUOĞLU Fatma Dilek, Sigortacılık Kanunu Şerhi, İstanbul 2012, s. 496.

mahkemelerinin olmaması, yargı sürecinin uzun zaman alması ve masraflı olması, sigortalıların mağduriyetine neden olmakta ve zararın telafisi uzun zaman aldığından sigortanın var olma amacına aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle, sigortalılar, bazı uyuşmazlıklarda, riski üstlenen tarafların haksız da olsa önerdikleri tazminatı kabul etmek durumunda kalmaktadır. Bu durum, sigortacılık sektörüne duyulan güveni sarsan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, uluslararası uygulamalar incelendiğinde, yapıları farklılık arz etse de birçok ülkede sigortacılık alanında ‘Ombudsman Sistemi’nin var olduğu görülmektedir

Madde ile getirilmek istenilen tahkim sistemi ile, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan tüm uyuşmazlıkların çözümlü amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası uygulamalarda var olan “Ombudsman Sistemi”¹⁰ nin işleyişi esas alınmış, ülkemizdeki hukuk sistemi ile paralellik sağlanmasını teminen Hukuk [Usulü] Muhakemeleri Kanununda yer alan tahkim sisteminin temel esas ve usulleri çerçevesinde sistem şekillendirilmiştir...”.

Sigorta tahkim sistemi, ucuz, hızlı ve tarafların onayı olmadıkça verilen kararların yayımlanmadığı, gizliliğin üst seviyede olduğu bir yargılama usulüdür. Bu yönlerinin, sigortacılık uyuşmazlıklarında tahkimi cazip hale getirdiği ifade edilmiştir¹¹. En dikkat çekici olumsuz

¹⁰ Ancak gerekçede sigorta tahkim sisteminin şekillendirilmesinde esas alındığı ifade edilen “Ombudsman” sisteminden oldukça farklı olduğu düşünülmektedir. “Ombudsman” kelimesi, İsviçre dilinde aracı anlamına gelen ‘ombuds’ ve kişi anlamına gelen ‘man’ kelimelerinden oluşmuştur ve aracı kişi anlamına gelmektedir. Ombudsmanı uyarlayan her ülke, kurumu kendi sistemine uyarlayarak adapte etmiştir. “Ombudsman” kelimesi İsveç dilinde genellikle delege, avukat, vekil veya bir diğer kişi veya kişiler tarafından o kişi veya kişiler adına hareket etmeye ve onların haklarını korumaya yetkili kılınmış kimseyi ifade etmek için kullanılır. Kurum olarak “Ombudsman” terimi, Parlamento tarafından halkın şikayetlerini dinleyip, çözümlere ulaştırmak üzere seçilmiş kimse veya kimseleri ifade etmektedir. Ombudsman’ın Türkçe’de ise; arabulucu, kamu hakemi, medeni hakların savunucusu, parlamento komiseri gibi tanımlamalar kullanılmaktadır (<http://www.ombudsman.gen.tr>). Bu daha çok, uyuşmazlıkların yargı yolu dışında giderilmesine yönelik bir yöntemdir. Bu yönüyle ombudsman, daha çok 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Aracılık Kanunu’ndaki (RG 22.6.2012/28331) düzenlemeyi andırmakta olup, sigorta tahkim sistemi bundan farklı olarak bir yargılama usulüdür.

¹¹ ÜNAN, s. 3055.

(3) İlgili mevzuatta zorunlu tutulan sigortalardan kaynaklanan uyuşmazlıklar için hak sahipleri ile bu kuruluşlar arasındaki ihtilaflar da, Tahkim Komisyonu önünde çözümlenebilir.

Oysa HMK'da tahkim, sözleşmeden kaynaklansın ya da kaynaklanmasın taraflar arasında mevcut ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıklar için öngörülebilir. Belirtmek gerekir ki, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan tüm uyuşmazlıklar olarak ifade edilmesine karşılık, uygulamada, Tahkim Komisyonu, hasarlar ile sınırlı olarak doğan uyuşmazlıkları kabul etmekte, sigorta şirketlerinin prim alacakları, taraflar arasındaki ürün teminat içerikleri, fiyatlamaları, yenileme garantilerinin uygulamasına gibi sigorta sözleşmesinden kaynaklanan diğer ihtilaflar yönünden başvuruları kabul etmemekte ve yargıya yönlendirmektedir.

IV. Sigorta Tahkim Sisteminin Organizasyonu¹⁷

A. Sigorta Tahkim Komisyonu

Tahkim Komisyonu, TSB nezdinde oluşturulmuştur¹⁸. Organizasyon yapısı aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

kabe Kanunu çerçevesinde ihdas edilmiş olan zorunlu sigortalara ilişkin olarak aşağıdaki koşulların oluşması halinde ortaya çıkan zararların, bu sigortalara saptanan geçerli teminat miktarlarına kadar karşılanması amacıyla, Türkiye Sigorta Birliği nezdinde kurulmuş bir kurumdur:

- a) Sigortalının tespit edilememesi durumunda kişiye gelen bedensel zararlar,
- b) Rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarları dâhilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar,
- c) Sigorta şirketinin malî bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde ödemekle yükümlü olduğu maddî ve bedensel zararlar,
- ç) Çalınmış veya gasp edilmiş bir aracın karıştığı kazada, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı hallerde, kişiye gelen bedensel zararlar,
- d) Yeşil Kart Sigortası uygulamaları için faaliyet gösteren Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler,

Ayrıca, Bakanlar Kurulu, gerekli görülen hallerde, eşyaya gelecek zararların kısmen veya tamamen Güvence Hesabından karşılanmasına karar vermeye yetkilidir.

¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.sigortatahkim.org/web> (9.1.2016).

¹⁸ S.K.'nın 30. maddesinin gerekçesine göre, öncelikle, uluslararası uygulamalar ile riski üstlenen taraf açısından kararların belirli bir miktara kadar bağlayıcı olması dikkate alınarak, Tahkim Komisyonu, Türkiye Sigorta Birliği çatısı altında teşkilatlandırılmıştır.

gereğinin yapılması için davayı ve doyasını yetkili mahkemeye iletmek, hakemlerin reddi taleplerini incelemek gibi) görevleri yerine getirirler.

Birden fazla Komisyon müdür yardımcısının atandığı durumlarda, müdür yardımcılarının en az birinin sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu olması gerekir. Sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konularda çalışan Komisyon müdür yardımcısında en az iki yıllık sigortacılık deneyimi aranmaktadır (Tahkim Yönetmeliği md. 7/5).

Sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda meslekî faaliyette bulunanlar ve sigorta eksperleri, sigorta acenteleri ve brokerler Komisyon müdür ve müdür yardımcılığı yapamaz (Tahkim Yönetmeliği md. 7/2).

C. Raportör

Tahkim Yönetmeliğinin 4. maddesinin (g) bendine göre, sigorta raportörü; sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Sigorta Tahkim Komisyonuna intikal etmiş şikâyetler üzerinde ön incelemeyi yapan kişidir. Raportör olmak için belirli şartlar aranmaktadır. Söz konusu şartlar Tahkim Yönetmeliğinin 5. maddesinde şu şekilde suralanmıştır:

(1) Malî güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması,

(2) En az dört yıllık yüksek okul mezunu olması,

(3) Sigorta hukukunda en az iki yıl veya sigortacılıkta en az beş yıl deneyimi olması.

Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde çalışacak olan sigorta raportörleri, Komisyon müdüründe aranan niteliklere sahip olmak zorundadır (S.K. md. 30/8). Raportörlerin görev süresi ve ücreti, Komisyon Başkanlığı tarafından belirlenir (Tahkim Yönetmeliği md. 5/2). Hakem ücretleri, ihtilaf konusu tutarın belirli oranına göre belirlenen bir tutardır. Raportörler, hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilir (S.K. md. 30/7). Sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin ilk inceleme, raportör tarafından yerine

tarafsız olan hakem tarafından çözülecektir. Hakemler, mevzuatla tanımlanan belirli vasıfları haiz olmalıdır. Hakemlerin, sigorta hukukunda en az beş yıl, sigortacılıkta en az on yıl deneyim sahibi ve Hazine Müsteşarlığınca yapılacak veya yaptırılacak sınavda başarılı olması gerekir²². Sigorta hakemliği başvuruları, sigortacılık alanındaki uzmanlıkları belirtmek suretiyle yapılır. Bir kişi birden fazla uzmanlık alanı belirtebilir. Ancak, hakemler, hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilir (S.K. md. 30/7)²³. S.K.'nın 30(8). maddesinin (c) bendi uyarınca sigorta hakemlerinde aranacak deneyim şartının belirlenmesinde esas alınacak kriterler şu şekilde tanımlanmıştır²⁴:

(1) Deneyim şartı her bir başvuru için münferiden incelenir.

(2) Sigorta hukukunda en az beş yıl, sigortacılıkta en az on yıl deneyim sahibi olma, sigorta hakemliği başvurusunda bulunan kişilerin bu süre zarfında yaptığı işlerin nitelik ve niceliğine göre belirlenir.

(3) Deneyime etki edecek şekilde mesleğe ara verilen dönemler, deneyime ilişkin süre hesabında dikkate alınmaz.

(4) Deneyim için öngörülen süre şartı sağlanmış olsa dahi, deneyime etki edecek sürede mesleğe ara verilmişse, deneyim şartı gerçekleşmiş sayılmaz.

(5) Yapılan işin deneyim şartını sağlayabilmesi, sigortacılık tekniği ile doğrudan ilgili olmasına bağlıdır. Sigortacılıkla ilgili bir kuruluştaki çalışmış olmak sigortacılık deneyimi için tek başına yeterli değildir.

(6) Akademisyenlerin sigorta hakemliğine ilişkin yeterliliği sigortacılıkla ilgili çalışmalarını ve yayımlarını göz önünde bulundurularak değerlendirilir.

²² Tahkim Yönetmeliği'nin 13. maddesinin (3). fıkrasında yapılan son değişiklikle, hukuk alanında doçent ve üzeri akademik unvana sahip olanlar ile adli yargı hâkim emeklilerinin sınav muafiyeti kaldırılmıştır. Ayrıca, Hazine Müsteşarlığına gerek hakemler ve gerekse hakem itiraz heyetinde olacaklar bakımından bu sınav mecburiyetini kaldırma yetkisi getirilmiştir.

²³ Tahkim Yönetmeliğinin 14. maddesinde teklif edilen değişiklik ile, Hazine Müsteşarlığına, gerekli görülen hallerde hakemleri gruplar arasında aktarmaya yetkisi tanınması amaçlanmıştır.

²⁴ Bu kriterler, ilk olarak Tahkim Tebliği'nin 5. maddesiyle getirilmişti. Ardından, bu tebliğ yürürlükten kaldırılarak düzenleme, Tahkim Yönetmeliği'nin 13. maddesine eklenmiştir.

14/A)²⁶. Taahhütname vermeyen hakemler, Yönetmeliğin 14. maddesinin (3). fıkrasının (c) bendi kapsamında değerlendirilecektir (Tahkim Yönetmeliği md. 14/A(1)(c)). Verilmiş taahhütnameye aykırı davranılması durumu ise, S.K'nın. 30(11)(a) maddesi uyarınca tarafsızlık ilkesine aykırı davranılması şeklinde değerlendirilecekti (Tahkim Yönetmeliği md. 14/A(2)).

Sigorta hakemleri, başka işle iştigal edebilir (Tahkim Yönetmeliği md13(7)). Ancak, sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda meslekî faaliyette bulunanlar ve sigorta eksperleri, sigorta acenteleri ve brokerler sigorta hakemliği yapamaz. Bu sınırlandırmalar, söz konusu kimselerin eş ve çocukları için de geçerlidir.

3. Hakemlerin Ücretleri

Sigorta Tahkim Sisteminde hakem ücretleri, S.K.'nın 30. maddesinin (18). fıkrası uyarınca hakemlik ücreti, Komisyona başvuru ücreti ve üyeliğe katılma payı, Sigorta Tahkim Komisyonu'nun görüşü alınarak Hazine Müsteşarlığınca belirlenir²⁷; hakem ücreti, Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından ödenir.

²⁶ Bu madde, son yönetmelik değişikliği ile, 19.1.2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Mevcut hakemlerle ilgili olarak, kanuni temsilcilik dışında sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip edenler arasından fiilen sigorta hakemliği yapmak isteyen hakemlerin; bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren dört ay içinde, 14. maddenin (3). fıkrasının (c) bendi kapsamında Komisyona sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip etmeyeceğine dair taahhütname vermeleri gerekmektedir. Bu maddenin yürürlük tarihinden önce, vekil sıfatıyla sigorta davası takip etmekte olan hakemlerin sonuçlanmamış davaları bu taahhütname kapsamında değerlendirilmez (Tahkim Yönetmeliği md. 14/A(1)(a)). Bu madde yürürlüğe girdikten sonra hakem olan ve sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip eden hakemlerin, hakemliğe başladıkları tarih itibarıyla (a) bendinde belirtilen taahhütnameyi vermesi gerekmektedir (Tahkim Yönetmeliği md. 14/A(1)(b)).

²⁷ Oysa HMK'nın 440(1). maddesine göre, taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakemlerin ücreti, dava konusu alacağın miktarı, uyuşmazlığın niteliği ve tahkim yargılamasının süresi dikkate alınarak, hakem veya hakem kurulu ile taraflar arasında kararlaştırılır.

Hakimin reddi talebinin kabul edilmemesi halinde, Sigortacılık Kanunu ve ilgili mevzuatında bir hüküm bulunmadığından, Sigorta Tahkim Komisyonu kararı kesindir.

6. Hakemlerin Çekilmesi

Hakemin uyuşmazlığa bakamayacağı haller, Tahkim Yönetmeliği 18. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, hakemin kendisine ait olan veya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ilgili bulunduğu davalarda; aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin davasında; hakemin kendisi veya eşinin altsoy veya üst soyunun (kan veya kayın yönünden) davasında; kendisi ile evlâtlık bağı bulunanın davasında; üçüncü derecede dahil olmak üzere, üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi kayın hısımlığı bulunanların davasında; nişanlısının davasında; iki taraftan birisinin vekili, vasisi, kayyımı veya yasal danışmanı sıfatıyla hareket ettiği davada; tahkim sırasında, yönetiminde bulunduğu tüzel kişiye ait davada, hakemlik yapamaz, hatta talep olmasa bile çekilmek zorundadır²⁹.

Tahkim Yönetmeliği'nin 14. maddesinin (3). fıkrasında yapılan değişiklikle, açıkça olmasa bile, vekalet ilişkisine sahip avukatların, ilgili olaylarda hakemlik yapamamaları sağlanmak istenmekle yerinde bir düzenleme olmuştur. Zira sistem eski haliyle bazı hakem avukatların, hem vekil/iş takipçisi hem de karar veren hakem olmasına veya Sigorta Tahkim Komisyonundaki ilişkilerini büroları için kullanmalarına yol açmıştır. Bir konuda tahkim başvurusu yapan ya da dava açan avukatın, tahkim'de yine aynı konuda başka bir dosyada bu defa hakem sıfatıyla sigorta şirketinin aleyhine karar verdiği durumlar söz konusudur. Bu çelişki gerek tahkim sistemi ve gerekse avukatlık mesleği ve mevzuatı bakımından hukukten kabul edilebilir bir durum değildir. Diğer yandan, Tahkim Yönetmeliği'nin 14/A maddesi gereğince alınacak tarafsızlık taahhüdüyle, hakemlik ile avukalık ünvanlarının birlikte bir avantaj ya-

²⁹ Yürürlükten kaldırılan Tahkim Tebliği'nin 5. maddesinde taraflardan biriyle istihdam ilişkisi bulunmaksızın sözleşmeli veya dosya başı anlaşmalı olarak çalışan avukatların hakemlik yapabileceği ve akademisyen hukukçuların taraflardan herhangi birine hukuki görüş vermesinin sigorta hakemliği yapmalarına engel teşkil etmeyeceği yönünden düzenleme terk edilmiştir.

ların yanında çalışanlar ve dışarıdan hizmet alımı yoluyla sigortacılık sektöründe iş görenler, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri S.K.'na tâbi kuruluşlara veya sigorta sözleşmesi ile ilgili kişilere ait sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklamaları halinde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ve ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

IV. Sigorta Tahkim Süreci

A. Genel Olarak

Tahkimin işleyişinde öncelikle S.K. ve ikincil mevzuatındaki tahkime ilişkin hükümler ile S.K.'da hüküm olmayan hallerde, HMK'nin tahkimle ilgili hükümleri uygulanır. Ayrıca, Tahkim Yönetmeliği'nin 16. maddesine eklenen 11. fıkrayla, Komisyon Müdürü'ne, Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görüşü alınarak hakem kararlarının şekil yönünden içeriğine ilişkin bilişim temelli usuller getirebilme yetkisi verilmiştir. Bu anlamda, bildirimler ve yazışmalar, taraflar, komisyon ve hakemeler arasında e-mail ortamı üzerinden yapılmaktadır.

Ayrıca Hazine Müsteşarlığı tarafından yayımlanan genel şartlarda yetkili mahkeme klozu da yer almaktadır. Ancak bu yetki kuralı, Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvuru bakımından bir engel teşkil etmemektedir. Aslında bu husus HMK'da düzenlenen milli tahkimden en önemli farklarından birisidir. Zira, HMK ya göre, tahkim sözleşmesi var ise, uyumsuzluğun çözümü için diğer yollara başvurulmasından bahsedilemez³⁰.

³⁰ HMK'nın 413. maddesi uyarınca tahkim sözleşmesinin konusunu oluşturan bir uyumsuzluğun çözümü için mahkemede dava açılmışsa, karşı taraf tahkim ilk itirazında bulunabilir. Bu durumda tahkim sözleşmesi hükümsüz, tesirsiz veya uygulanması imkânsız değil ise mahkeme tahkim itirazını kabul eder ve davayı usulden reddeder. Yine HMK 409. Maddeye göre, tarafların aksini kararlaştırabilecekleri bir hükme veya tahkim sözleşmesine uyulmaz ise ilgili taraf bu aykırılığa itiraz edebilir. İlgili taraf, aykırılığı öğrendiği tarihten itibaren iki hafta veya hakemlerin bu konuda kararlaştırdıkları süre içinde itiraz etmeden tahkime devam ederse, itiraz hakkından feragat etmiş sayılır. Bu konuda Yargıtayın bir kararında, "Tahkim iradesi açık ve kesin değilse, diğer bir anlatımla tahkim sözleşmesi veya şartından uyumsuzluğun mutlak olarak hakemde görüleceği kararlaştırılmamış, mahkeme yolu açık bırakılmışsa tahkim sözleşmesi veya şartı geçersiz (hükümsüz) olacağından davaya hakemde bakılamaz. Somut olayda, sözleşmelerin 32.2. maddesinde uyumsuzluğun tahkim yoluyla çözüleceği kararlaştırıldıktan sonra, 32.7. maddesinde ihitlaf halinde

kim Komisyonuna başvuru ile ilgili ayrıntılı bilgi www.sigortatahkim.org adresinden edinilebilir.

Bu sigorta sözleşmesinden doğan anlaşmazlıklar nedeniyle DASK aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, DASK'ın bulunduğu veya rizikonun gerçekleştiği yerde, DASK tarafından açılacak davalarda ise, davalının ikametgahının bulunduğu yerde, ticaret davalarına bakmakla görevli mahkemelerdir”.

B. Tahkime Başvurunun Ön Şartları

1. Yazılı Tahkim Sözleşmesinin Zorunlu Olmaması

HMK'nın 412. maddesinde tahkimin sözleşmesinin kabulü, yazılı geçerlilik şartına bağlanmış olmasına karşılık, sigorta tahkim sisteminde böyle bir ön şart yer almamaktadır³². Her ne kadar, sigorta tahkim sistemi bakımından sigorta şirketleri ile uyumsuzluğa düşenler arasında yazılı bir tahkim anlaşmasının mevcudiyet şartı aranmasa da, S.K.'nın 11. maddesinin (1). fıkrası gereğince sigorta sözleşmelerinin tabi olduğu Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanan genel şartlarda buna ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu şekliyle belirli sigorta branşlarında, bu şekilde yazılı bir anlaşma haline geldiği söylenebilir. Örneğin, Kasko Sigortası Genel Şartları³³ C.8. maddesinde düzenlenmiştir. “Yetkili Mahkeme ve Tahkim“ başlığını taşıyan C.8. madde uyarınca sigortalı, sigortacının Sigorta Tahkim Sistemine üye olması halinde tahkim usulünden faydalanabilir. Sigortacının Sigorta Tahkim Sistemine üye olup olmadığı bilgisi ile üye olduğu durumda, Sigorta Tahkim Komisyonunun iletişim bilgisine poliçede yer verilir.

2. Sigorta Şirketinin, Tahkim Komisyonuna Üye Olması

Sigorta tahkim sisteminden faydalanılabilmesi için öncelikle uyumsuzluğun muhatabı olan sigorta şirketinin bu sisteme daha öncesinde

³² Sigorta şirketleri ile Sigorta Tahkim Komisyonu arasında imzalanan üyeliğe dair sözleşme, yazılı tahkim anlaşması olarak nitelendirilemez (ÖZER KABUKÇUOĞLU, s. 497).

³³ <http://www.tsb.org.tr/genel-sartlar.aspx?pageID=467#842> (9.1.2016).

onbeş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir.

4. Başka Bir Yargılama Usulüne Başvurulmamış Olması

S.K.'nın 30(14). maddesi uyarınca talep sahibinin aynı anda diğer bir yargı yoluna başvurulmamış olması gerekir. S.K.'nın 30(14). maddesinde uyuşmazlığın mahkemeye ya da Tüketici Hakem Heyetine başvurulmamış olması öngörülmüş; buna ilaveten, Tahkim Yönetmeliği'nin 16(2). maddesinin (b) bendinde HMK'ya göre milli tahkime de başvurulmamış olması aranılmıştır.

C. Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü

1. Tahkime Başvuru

Sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı, TTK'nın 1473. maddesi gereğince halef olmaları hariç olmak üzere, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan ihtilaflar için Tahkim Komisyonu'na başvuramaz. Buna karşılık, kişilerin, sigorta şirketleri veya duruma göre güvence hesabına karşı Sigorta Tahkim Komisyonu'na doğrudan başvurabilmesi mümkündür.

Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvurabilecek ilgililer, sigorta ettiren/sigortalılar, ferdi, kaza veya hayat sigortalarında, lehtar; sorumluluk sigortalarında, zarar gören üçüncü şahıslar; bir sigorta kapsamında sigortalısını tazmin edip onun haklarına halef olan sigortacı dahil olmak üzere bu sayılanlara halef olan kişiler olarak sayılabilir³⁶. Bu kişiler, tacir veya tüketici olabilir. Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvuracaklar bakımından bu konuda bir sınırlama getirilmemiştir.

Başvuru, doğrudan veya avukat aracılığı ile Sigorta Tahkim Komisyonu'na yapılabilir. Tahkim süreci için, Sigorta Tahkim Komisyonu merkezine ya da başvuru yapan kişinin ikametgahının bulunduğu ya da rizikonun gerçekleştiği yerdeki büroya başvurulabilir. Tahkim Yönetmeliği'nin 16. maddesi uyarınca Sigorta Tahkimi Komisyonu'na başvuruların başvuru formu doldurularak yapılması zorunludur. Sigorta Tahkim Komisyonu, sadece ıslak imzalı başvuru formlarını kabul etmekte

³⁶ ÜNAN, s. 3050.

diğer belgelerle birlikte Komisyona ulaştırılmalıdır. Raportör incelemeye başlamadan önce başvurunun geri çekilmesi halinde de başvuru ücretinin %50 si iade edilir.

2. Raportör İncelemesi ve Hakem Ataması

Riski üstlenen tarafla yani sigorta şirketi veya Güvence Hesabı ile uyuşmazlığa düşen kişinin Tahkim Komisyonuna başvurusu, öncelikle Raportörler tarafından incelenir. Raportörler, uyuşmazlık konusu eksik bilgilendirme, evrakların eksikliği gibi konulardan kaynaklanıyorsa, riski üstlenen tarafla yani sigorta şirketi veya Güvence Hesabı ile iletişime geçerek sonuçlandırır. Ancak raportörler tarafından sonuçlandırılmayan başvurular sigorta hakemine iletir. Raportör dosyaya ilişkin ön incelemesini onbeş gün içinde tamamlamak zorundadır. Ön incelemede sigortacılık yapan kuruluşa gerekli başvuruların yapıp yapılmadığı, yapılmışsa talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığı ya da sigortacılık yapan kuruluşun onbeş gün içinde cevap verip vermediği değerlendirilmelidir. Ayrıca uyuşmazlığın mahkemeye, HMK'ya göre tahkime ya da Tüketici Hakem Heyetine intikal edip etmediğinin ilgilinin beyanı esas alınarak tespit edilmesi gerekir.

Uyuşmazlığın hayat veya hayat dışı sigortalardan hangisine girdiğine karar verilerek dosya, bu konudaki uzmanlığına göre ilgili raportöre havale edilir. Başvurunun büroya yapılması durumunda inceleme, büro raportörlerince gerçekleştirilir. Yapılan ön inceleme sonucunda, dosyanın Komisyon tarafından değerlendirmeye alınamayacağı anlaşılırsa durum ilgiliye derhal bildirilir ve başvuru ücretinin yüzde doksanı iade edilir. Raportör incelemeye başlamadan önce başvurunun geri çekilmesi halinde de başvuru ücreti iade edilir.

Ön incelemeyi tamamlayan raportör dosyayı, uyuşmazlığın çözümü için gerekli olan bilgi ve belge eksikliği açısından inceler. Uyuşmazlığın bilgi ve belge eksikliğinden kaynaklandığının anlaşılması halinde raportör durumu taraflara bildirir ve taraflara bilgi vermek kaydıyla dosyayı kapatır. Bu durumda, başvuru ücretinin yüzde ellisi başvuru sahibine iade edilir. Ön inceleme ile sonuçlandırılmayan başvurular için rapor hazırlanır.

yeceği esaslar çerçevesinde her yıl hakemlerin başvuracakları bilirkişi listesini düzenler. Bilirkişiler bu listelerden seçilir. Bilirkişiye, sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile varsa diğer giderleri ödenir. Bu konuda, Adalet Bakanlığınca çıkarılan ve her yıl güncellenen tarifenin asliye ticaret mahkemelerinde görülecek işler için uygulanacak kısmı esas alınır. Komisyon Müdürü, Hazine Müsteşarlığının belirleyeceği esaslar çerçevesinde söz konusu tarifenin uygulanmasına ilişkin işlemleri yürütür.

3. Hakem İncelemesi

Tek hakem ve işin niteliğine göre en az 3 hakemden oluşan heyet dosyayı inceler. Uyuşmazlık konusu miktar onbeşbin TL ve üzerinde olduğu durumlarda heyet oluşturulması zorunludur. Listede hukukçu bulunması halinde, en az biri hukukçu olacak şekilde, en az 3 kişiden oluşan heyet, kararını çoğunlukla verir.

Hakemler, sadece kendilerine tevdi olunan evrak üzerinden karar verir. Kural olarak, dosya üzerinde inceleme yapar ancak duruşma yapılmalarına da bir engel yoktur. HMK'da deliller için kabul edilen hükümler burada da uygulanır. Sigortacılık mevzuatında açıkça bir atıf bulunmamakta ise, HMK'nın taraflarca yerine getirilme ve taleple bağlılık ilkelerine ilişkin 25 ve 26. maddelerinin prensiplerin hakemler bakımından da geçerli olduğu düşünülmektedir. Ancak uygulamada ve özellikle tahkim karar metinlerinde de görüleceği üzere, bir kısım olayda, hakemlerin, özellikle başvuru sahibinin tüketici olduğu durumlarda, talebi nitelendirme ve detaylandırma konusunda, bu ilkelerden ayrılarak inceleme yaptıkları ve karar verdikleri görülmektedir.

Uygulamada tahkim sürecinde, tahkim başvuru dilekçeleri sigorta şirketlerine e-maile, hakem atama ve ara kararlar, e-mail ya da posta yoluyla ya da her ikisi birlikte gönderilmekte iken, diğer yandan bilirkişi raporları bazen hiç veya bazen e-mail ya da posta yoluyla gönderilmekte; cevaba cevap dilekçeleri ise hiç gönderilmemektedir. Bildirim ve süreçlerde hiçbir standart olmadığı gibi, bilirkişi raporu bile tebliğ edilmeden kararların geldiği görülmektedir. Diğer yandan, süreçte, örneğin bilirkişi raporlarına itiraz süresi ile ilgili olarak her hakem değişik süreler vermektedir. Bazen 3 gün bazen 5gün bazen 7 gün olarak verilen süreler belirsizlik ve standarttan uzaklaşan uygulamayı beraberinde getirmektedir. Tüm bu olaylarda kısmen, hakemlere destek olacak bir sek-

lanır. Ayrıca bu konuda HMK'nın 436. maddesinde yer alan düzenlemenin dikkate alındığı görülmektedir.

D. Sigorta Tahkiminde Vekâlet Ücreti ve Yargılama Giderleri

S.K.'nın 31(17). maddesi gereğince hükmedilecek avukatlık ücretine bir sınır getirilmiştir. Talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükümlenilecek vekâlet ücreti, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde belirlenen vekâlet ücretinin beşte biridir. Ancak dikkat edilmesi gerekir ki, Tahkim Yönetmeliğinde yapılan son değişiklikle, bu sınırlama her iki taraf vekili bakımından getirilmiştir. Anılan maddeye göre, tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekâlet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekâlet ücretinin beşte biridir (Tahkim Yönetmeliği md. 16/13)⁴⁶. Yargılama giderlerinin usul ve esasları hususunda, HMK'nın 44 vd. maddeleri saklıdır. Bu kapsamda, taraflar aksini kararlaştırmadıkça yargılama giderleri haksız çıkan tarafa yüklenir. Davada her iki taraf da kısmen haklı çıkarsa, yargılama giderleri haklılık durumuna göre taraflar arasında paylaşılır.

E. Hakem Kararının Bildirimi ve Saklanması

Komisyon müdürü, hakem kararlarını en geç üç iş gününde taraflara bildirecek ve ve kararın aslını dosya ile birlikte Komisyonun bulunduğu yerdeki görevli mahkemeye saklanmak üzere gönderecektir. (Tahkim Yönetmeliği md. 7/3(d)). Ancak uygulamada, başvuru sahipleri, kararları elden almakta ve derhal ilamlı icraya konu etmekte, sigorta şirketleri ise bu kararlardan ancak posta yoluyla tebliği müteakip haberdar olmaktadır. Bu nedenle de sigorta şirketleri, özellikle temyiz etmeyecekleri veya kesin kararlar için derhal ödeme yapacak iken, bu postadaki gecikme süresi içinde, başvuru sahibinin vekili tarafından ilamlı icraya konu edilmekte ve bu nedenle sigorta şirketi tarafından gereksiz yere karşı tarafa ilamlı icra masrafı ve vekâlet ücreti ödenmek

⁴⁶ Oysa bu değişiklik öncesinde, bu hüküm, talebin kısmen veya tamamen reddi halinde davacı aleyhine hükmedilecek vekalet ücreti yönünden olup, davacı lehine ücret belirlenmesinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi esas alınması kabul edilmekteydi (17. HD, 3.6.2013, 7267/8268. Kararın ayrıntısı için bkz. YILMAZ, s. 970-971).

tutarları, icra baskısı sonucu ödemek zorunda kalmaktadır. Bunun önlenmesi için de gerekli usulün mevzuat ile düzenlenmesi uygun olacaktır.

F. Hakem Kararına Karşı Başvuru Yolları

Uyuşmazlık tutarının, beşbin TL altında olduğu durumlarda, verilen hakem kararları kesindir⁴⁷.

1. İtiraz Hakem Heyetine Başvuru

Beşbin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı kararın Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından ilgiliye bildiriminden itibaren on gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde itiraz edilebilir. İtirazda bulunmak için bu madde uyarınca belirlenen başvuru ücretinin Komisyona yatırılması şarttır. İtiraz edilmezse, karar kesinleşir.

İtiraz üzerine, hakem kararının icrası durur. İtiraz talebi münhasıran bu talepleri incelemek üzere Komisyon tarafından teşkil edilen hakem heyetlerince incelenir. İtiraz talebi hakkında işin heyete intikalinden itibaren iki ay içinde karar verilir. Bu uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen karar kesindir.

2. Temyiz Başvurusu

HMK'nın 439. maddesi çerçevesinde, milli tahkimde hakem kararlarına karşı, temyiz geçerli olmayıp, ancak iptal davası açılabilmesi ve temyiz ise ancak iptal davası kararlarına karşı mümkün olduğu şeklindeki düzenlemenin, Sigorta Tahkim Sistemi bakımından açıkça farklı düzenlendiği ve temyize imkan verildiği görülmektedir⁴⁸. Buna göre; 40.000 TL'nin üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında, itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir. Ayrıca, tutar sınırı olmaksızın tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması; talep edilmemiş

⁴⁷ S.K.'nın 30. maddesine göre, uluslararası uygulamalar ve mahkemelerin iş yükü dikkate alınarak, hakemin verdiği kararın belirli bir miktara kadar her iki taraf için de kesin olması, bu miktarın üstü için HMK çerçevesinde temyiz yoluna başvurulabilmesi ilkesi benimsenmiştir.

⁴⁸ ÖZER KABUKÇUOĞLU, s. 499-500. Keza Yarığtay da bu konuda aynı görüştedir (17. HD, 25.2.2013, 1181/2272) Kararın ayrıntısı için bkz. YILMAZ, s. 956- 958.

hil olması ve sigortacılık sektörü konusunda yeterli tecrübe ve uzmanlığın olmaması karşısında, Sigorta Tahkim Sistemi öncelikle tercih edilmesi gereken bir alternatiftir.

Ancak, S.K. mevzuatı ile hayata geçtiği 2008 tarihinden bu yana geçen sürede sistemde mevzuat yönüyle birçok geliştirmeler yapıldı ise de, bu bitmeyen bir süreç olarak, halen gelişmeye ve düzenlemeye muhtaç hususlar da bulunmaktadır. Örneğin, başvuru son derece kolay olmakla birlikte, başvuruyu yapan bilhassa tüketici mahiyetindeki sigortalıların kendilerini temsil etmek ve taleplerini doğru yansıtılabilmek noktasında ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Ayrıca, hakemlerin arasında avukatların oluşu, bu sıfatların birlikte kullanılmalari bakımından diğer bir sorundur. Diğer yandan, trafik kasko gibi geleneksel sigorta ürünü ve ait oldukları branşlara dair ihtilaflar dışında, özellikle büyük riskler olarak ifade edilebilecek sigorta branşları bakımından, getirilmesi ile amaçlanan fayda ve yararı sağlamaktan çok uzaktadır.

Ancak bu haller, hiçbir şekilde, Sigorta Tahkim Sistemi'nin kullanılmasının önünde bir engel ve cazip olmasının engelleyen durumlar olarak değerlendirilemez.

Yararlanılan Kaynaklar

EKŞİ Nuray, Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Yabancı Unsurlu Sigorta Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk, İstanbul 2012.

EKŞİ Nuray, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim, İstanbul 2013.

ÖZER KABUKÇUOĞLU Fatma Dilek, Sigortacılık Kanunu Şerhi, İstanbul 2012.

ÜNAN A. Samim, Turkish Special Arbitration Scheme for Claims against Insurers-page Dergipark Academic, s. 3045 vd. dergipark.ulakbim.gov.tr/jyasar/article/viewFile/5000066331/5000061837.

YAZICI TIKTIK Çiğdem, Arabuluculukta Gizliliğin Korunması, İstanbul 2013.

YEŞİLOVA ARAS Ecehan/YEŞİLOVA Bilgehan, Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayrıdedici Özellikleri (Sigortacılık Kanunu m. 30), Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, 2013, Vol. 8 Özel Sayı Aydın Zevkliler'e Armağan.